

Adéu a 'don Rafael'

Home dialogant, deutor dels principis del concili Vaticà II, Rafael Sanus (Alcoi, 1931) va morir el dia 14 de maig. Amb el traspàs d'aquest bisbe emèrit compromès amb el país, se'n va un dels darrers deixebles del cardenal Enrique i Tarancón.



Rafael Sanus, bisbe auxiliar de València del 1988 al 2000.

Diuen els qui el van conèixer que Rafael Sanus va ser un home dialogant, conciliador i discret. Tan discret que quan l'any 2000 el seu distanciament amb l'arquebis-

be Agustín García-Gasco –molt més conservador, molt menys obert– van arribar al punt culminant, va renunciar al seu càrrec com a bisbe auxiliar de València i va retirar-se per recloure's

en un mutisme públic que va compensar a base de mantenir un compromís pastoral indestructible. Amb la mateixa discreció que el caracteritzà en vida, Sanus morí sobtadament la matinada del 14 de maig passat a la seua casa de València, aquella on s'havia hagut de retirar quan García-Gasco l'obligà a abandonar el col·legi del Corpus Christi, on havia residit durant vint anys.

Nascut a Alcoi l'any 1931, Sanus es va formar al seminari de Montcada, d'on anys més tard arribà a ser rector. Després d'haver exercit com a vicari general i com a canonge de la catedral de València, Joan Pau II el va nomenar bisbe auxiliar de l'arquebisbat de València el 1988, aleshores dirigit pel mallorquí Miguel Roca. En morir Roca –en un accident de trànsit, el gener del 1992–, el seu nom va sonar per fer-se càrrec de l'arquebisbat, però finalment el lloc de Roca fou ocupat per García-Gasco. Les diferències de tarannàs –l'un, representant de la línia dura; l'altre, hereu del concili Vaticà II– van enverinar la relació, que desembocà en la renúncia de Sanus.

Un dels punts de separació entre Sanus i García-Gasco va ser la diferent sensibilitat de l'un i de l'altre quant a l'ús de la llengua en la litúrgia, un dels grans temes pendents del clergat valencià. Si l'ex-arquebisbe sempre fou reticent, si no contrari, a l'ús del català a missa, l'alcoià en fou partidari. De fet, el seu darrer escrit públic abordava la qüestió. En un article a la revista *Saó*, Sanus reclamava a l'actual arquebisbe, Carlos Osoro, que engegara els tràmits per tal d'aprovar el missal en la llengua pròpia, tot comminant-lo a no seguir "l'exemple d'indiferència i menyspreu" de l'etapa de García-Gasco.

El sepeli de Sanus es va convertir en un acte d'homenatge pòstum i de restitució de la dignitat que García-Gasco li havia furat. En un discurs que va sonar sincer, Carlos Osoro digué que era "un bisbe, un mestre i un home amb un cor gran que donava afecte i creava afecte en tots". Mostra d'això fou la presència, durant el funeral, de 120 sacerdots, sis bisbes i arquebisbes, a més de moltes monges i seminaristes que van voler donar l'últim adéu a Rafael Sanus, *don Rafael*.

Violeta Tena